

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 46

LJUBLJANA, DNE 11. NOVEMBRA 1937

LETO X.

O načelih

Zdi se nam, da so danes zelo primerni časi, da premišljujemo o načelih.

Načela so misli — vodnice, po katerih se ravna zrel mož, ki si je o sebi in o svetu priboril svoje naziranje. Po teh mislih — vodnicah, se pravi mož, mož, ki naj kaj velja, ravna v svojem privatnem in javnem življenju. Malo cenimo moža, ki ravna danes tako, jutri drugače, ki svoje nazore obrača po vremenu in o njem nikdar ne vemo, ali je res to, kar danes govori, ali tisto, kar jutri dela.

Načelnosti ne zahtevamo le od zrelega človeka, zahtevamo jo tudi od vsake skupine ljudi, ki se je zbrala v namenu, da služi ali svojemu stanu, ali ljudstvu in vodi narod. Saj so ravno določena načela tista, ki posamezne ljudi združujejo v društva in stranke ter dajejo smer javnemu življenju. Jasna načela so tiste zvezde vodnice, ki naj dajejo smer razvoju družabnega življenja in ki naj po svojih zastopnicah, to je z današnjim izrazom povedano — strankah, izpovedujejo hotenje in cilje naroda. Sramotilne so besede, ki jih ljudstvo izreka o človeku, kateri ni ostal mož beseda, in ki vihra s svojim plaščem po vetru. Kaj bi rekel o ljudeh, ki so si včeraj pridobili zaupanje ljudstva, danes pa njegove potrebe in cilje prodajajo za skledo leče in pobirajo drobtinice, ki padajo z bogatinove mize?

Kaj bi rekel o možeh načel, ki so si včeraj prizadevali za zaupanje ljudstva, proglašujoč njegove življenjske cilje za svoja načela, pa bi sramotno obmolnili, ko je prišel čas, zaprli načela od včeraj v miznice in se sramežljivo izgovarjali? Če bi svojo staro zastavo spravili in razvili novo? In bi bili tako drzni, da bi se upali trditi, da so isti danes kot so bili včeraj? Da še vedno služijo ljudstvu in načelom, ki jih je narod proglasil za svojo življenjsko zahtevo? V resnici pa bi življenjske interese ljudstva izdali? Žalostna so premišljanja o načelih v našem javnem življenju.

Zivimo v težkem času, ko so načela najhuje zatajili tisti, ki so imeli o sebi visoko mnenje, da imajo vsa zdrava in resnična načela sami v zakupu. Da so edini in nepogrešljivi zaupniki ljudstva. Njihova mnenja so edino prava, vsako drugačno naziranje o najbolj vsakdanjih stvareh je napačno in ga z največjo gorečnostjo obsojajo. Je že tako, da tisti, ki nima čiste vesti, najbolj bobneče pridiga o grehu drugih, hotoč prepiti svojo lastno pekočo nedoslednost.

Vse to so znaki težkega moralnega propadanja. Ni propadanje v tem, da so v svojem delu daleč proč od tistega, kar so proglasili za svoje lepe ideale; da s premajhno vnemo delajo za zaupani jim program. Ni najhuje, da so mnogo obljubljali, pa malo napravili. Taka je usoda vseh velikih in idealnih stvari, da se jim bolj približajo z besedami, težje pa z dejanji. Najhuje je, da je grešnik svojo nečednost proglasil za čednost. Propadanje je v tem, da je v važnih

Pred pogajanjem v stavbinski stroki

Stavbinci zahtevajo boljšo kolektivno pogodbo

Na sestanku stavbinskega delavstva ljubljanske skupine JSZ je poročal tov. Grošelj o pričetku pogajanj za novo kolektivno pogodbo gradbenega delavstva, ki se bodo začela sredi novembra. Navzoči stavbinci so stavili sledeče zahteve:

Z ozirom na podražitev življenjskih potrebščin, naj se plače stavbincev primerno povečajo. To zahtevo utemeljuje tudi s tem, da so se povečale plače uradnikom. Ob slabem vremenu naj se

delo na stavbah prekine, oziroma, naj se da delavstvu prosto izbiro, če vztraja pri delu ali ne, ne da bi se mu grozilo z odpustom. Pri nujnih delih ob slabem vremenu naj se doplačajo odgovarjajoči odstotki na urni zaslužek. K členu 14. kol. pogodbe je treba dati močnejši poudarek proti priganjstvu in drugemu šikaniranju delavstva. Treba je tudi zboljšanja glede varnosti in higijenskih predpisov na stavbah.

Odziv na: »Kam to pelje«?

§ 219, podjetniki in delavstvo

V zadnji »Delavski Pravici« se je oglasil tovariš, ki razlaga § 219. obrtnega zakona, njegov namen in pa kvarne posledice izkoriščanja tega paragrafa po delavcih. Prav ima tovariš, ker je opozoril delavstvo, kaj mu je v škodo, vendar pa je pozabil v omenjenem členu nekaj stvari, preko katerih pri tej, za delavstvo tako važni pridobitvi, ne moremo.

Sam sem delavec. V tovarni, v kateri sem zaposlen, smo 100% organizirani v naši JSZ. Tovarna zaposluje 160 delovnih moči, prevladujejo tovarišice delavke, ki vrše izrazito moška dela.

Pričnem s primeri: Tovarna plačuje glasom kolektivne pogodbe po § 219. celotno mezdo za prvi teden bolezni. Pred upostavitvijo in uveljavljenjem kol. pogodbe za to dajatev delavstvo niti ni vedelo niti je ni podjetje izvrševalo, kakor ni plačevalo drugih dajatev, ki bi jih istotako moralo.

Zakonit 50% povešek za nadurno delo se je izplačeval v našem podjetju na ta način, da je bila znižana plača za 8urno delo, za nadure se je plačevalo potem ono, kar je bilo sicer od običajne mezde odtegnjeno.

Koliko pa more delavec bolezen simulirati, naj govore dejstva iz moje ožje okolice, ne da bi vzeli v poštev starinske stavbe poedinih obratov, ne hijenične naprave, ali pa svojstvo dela. Da bi zdravnik, zlasti pa zdravnik OU pustil delavca v staležu bolnikov en teden, ne da bi predhodno ugotovil izvor bolezni, je prav težko in redko.

Pri delavstvu so podani prav vsi pogoji za vsakovrstne bolezni. Tako imamo pri tem delu, kjer sem sam zaposlen, tovariša, ki ima več napadov letno zaradi obolenja na želčniku (eden je za to boleznijo lani umrl), več revmatizmu »podvrženih« tovarišev s kroničnimi želodčnimi boleznimi, vsi pa za »bronhitisom«. V naši tovarni je več delavk, ki so postale živčno bolne. Zopet so tovariši pri nekem delu zaradi večnega opravka s kislino (mravljinčno) izpostavljeni raznim gnojnim tvorom po rokah, delavke v enem oddelku prepihu in pa prahu, kjer je leglo vsakovrstnih bacilov in bolezni. Ali je temu, da so taka dela, take pomanjkljive naprave, krivo delav-

časih izdano to, kar se petnajst let proglašajo za zahtevo naroda. In ljudje, ki to delajo, trdijo, da so varuhi načel. Propadanje je tudi v tem, da ni človeka, ki bi močno dvignil glas, temveč se vse pogreza v obupnem molku.

Danes je na prodaj vse. Človeška delovna moč je predmet kupčije kot blago na trgu. Naprodaj je človekova svoboda in čistost prepričanja. Naprodaj so tako tudi idealizem in načela. Vse je v službi oblasti. Tej in zanjo se prodajo vse.

Toda narod svojih življenjskih načel in zahtev ni pozabil. Tega, kar

delo, če mora večkrat k zdravniku? — Gornji primeri so le medla slika. Lahko bi jih pa naštel brez konca in kraja tja v nedogled in v pravo sramoto tistim, ki se jih to tiče.

Ne smemo pri pogostem obolenju enega ali drugega delavca ali delavke pozabiti še na najvažnejše. To je da primanjkuje sredstev za dobro prehrano, obutev in obleko. Naj navedem te-le paberke iz zdravniških ordinacij: »Preslabo ste hranjeni,« »Preslabo ste oblečeni,« »Imate vlažno stanovanje, kajne?« Za odpravo vseh teh nedostatkov pa manjka danes delavcu sredstev.

Ali je tega kriv samo delavec? — Nekaj da! In sicer v toliko, da ne ve, ali pa noče vedeti, kdo in kako se danes proti vsem tem nedostatkem naj-uspešneje bori.

Popolnoma pravilen je zaključek tovariša, da bo take nedostatke odpravila in omilila samo strokovna delavska organizacija. In katera? Ali ne vidiš dela naše Jugoslovanske strokovne zveze? — Pristopi! Sam boš odločeval, kako se ti bo godilo!

Da so tudi med delavstvom »troti«, je povsem razumljivo. Taki naj pa posledice za svoje izkoriščevalne namene pripišejo sami sebi in naj ostanejo tam, kjer so. Kajti v vrstah krščanskih strokovničarjev ni prostora za egoiste.

K zaključku predlagam, da bi tudi drugi tovariši posegli v ta razgovor. V prvi vrsti pa naj bi v svojih dopisih iz tovarn navajali vse okolnosti, ki povzročajo med delavstvom tako pogosta obolenja in kje so vzroki, da mora toliko mladih delavskih življenj v prerani grob. Veliko je še zdravstvenih nedostatkov po tovarnah, veliko za delavstvo ugodnih zakonitih določil, ki se ne izvajajo, kakor bi se morala. Naša socialna zakonodaja v celoti ni slaba. So nekatere slabe strani, zlasti uredba o najnižjih mezdah, s katero nikakor ne moremo biti zadovoljni. Marsikaj je slabega tudi v novem starostnem zavarovanju itd. Toda če bi se pri nas delavski varstveni zakoni tako izvajali kot se n. pr. davčni zakon — potem bi nas lahko zavidalo delavstvo iz marsikatero evropske države. Tudi jaz prihajam do zaključka, da je to stvar delavstva samega, njegove

narod nujno potrebuje za svoj obstoj: svobode in samostojnosti, tega ne bo mogel nihče brez krivde in brez težkega obračuna pokopati. Ljudje pridejo in gredo. Narod pa ostane. Bori se za svoj življenjski obstoj kot se bori gozd za svetlobo in sonce ter premaguje vetrove in sušo. Če danes ne more obračunati s tistimi, ki mu njegove življenjske zahteve prodajajo, potem bo obračun prišel jutri.

Žalostna so premišljanja o pozabljenih in prodanih načelih v javnem življenju; žalosten bo menda tudi obračun, kadar bo prišel čas.

zavednosti, njegove prebujenosti, izobrazbe in odločnosti v borbi za pravico. Vse je odvisno od javne veljave, katero si mora delavstvo osvojiti. Izraz delavske moči pa je njegova svobodna in neodvisna strokovna organizacija. Širimo in utrjujmo našo Jugoslovansko strokovno zvezo! — Pj.

Iz političnih vrtincev

Zadnje tedne sta si začela »Slovenec«, ki zastopa politiko slovenske JRZ in »Jutro«, ki zagovarja politiko slovenske JNS, hudo nagajati. Pa tudi konkurirati. Kajti obe firmi sta naenkrat ugotovili, da prodajata eno in isto robo: centralizem, unitarizem v zavoju »slovenske enakopravnosti«. Zato se tudi primerno obdelavata v skrbi, da ne izgubita svojih odjemalcev. Pri tem si je dovolilo »Jutro« zadnjo nedeljo v to strankarsko politično kikirikanje JNS in JRZ vmešati tudi našo Jugoslov. strokov. zvezo. »Jutro« zadnje čase straši JRZ in draži »Slovenca« z obnovitvijo programa in organizacije SLS. Da bi stvar izgledala bolj resna in nevarna za JRZ in za »Slovenca« dostavlja, da sodelujeta pri tem gibanju razen dr. A. Breclja, Jožeta Gostinčarja, dr. J. Mohoriča in dr. Iv. Stanovnika tudi JSZ in Kmečka zveza. — Predsednik Kmečke zveze g. Brodar je podal v »Sl. domu« javno izjavo, češ da je KZ strankarsko nevtralna, da pa on vendarle odobrava politiko dr. A. Korosca.

Odločno odklanjamo, da bi se v JSZ organizirane delavske čete in njihova moč uporabljale v teh praznih časopisnih prepirih. Nobenega opravka nočemo imeti ne z JNS, da bi se borila z JRZ na naš račun niti z JRZ v boju proti JNS. Jugoslovanska strokovna zveza je nestranski delavski sindikat in zato danes je in tudi v bodoče mora biti v borbi za delavske pravice popolnoma samostojna in neodvisna.

Njeni člani pa morejo v javnem življenju in tudi v politiki svobodno nastopati po njenih načelih in smernicah za koristi delavstva in vseh delovnih stanov. To stališče so organi in funkcionarji JSZ že večkrat razločno naglasili. Poleg tega pa je bilo posebno v zadnjih letih tudi v »Delavski Pravici« to čestokrat popolnoma jasno povedano.

Tako nas je učil dr. Jan. Ev. Krek, tako sami vemo, da je prav in tako bomo delali tudi v bodoče mimo vsega in vseh v zavesti, da delamo za pravično, narodno in krščansko stvar.

Najmanj pa nas bodo pri tem ovirala ali motila kaka »Jutrova« — »odkritja«.

Delavski koledarček

Izšel je spet naš »Delavski koledarček«. Izdala ga je Jugoslovanska strokovna zveza. Namenjen je kot zvest spremljevalec skozi vse dneve prihodnjega leta — vsakemu našemu tovarišu in tovarišici.

Vse najdeš v njem, kar moraš vsak dan imeti pri roki: dnevni koledar, prostor za vsakodnevne zabeležke, naslove celotnega sestava naše Jug. strok. zveze, strokovnih zvez in skupin, naše internacionale, imena in naslove skoraj vseh vodilnejših tovarišev in tovarišic širom Slovenije. Slede naslovi delavskih zavodov in uradov, konzulatov, poštne in druge pristojbine itd.

Opozoriti pa moramo še posebej na tiste, katerim je koledarček nekako posvečen, ob 20 letnici smrti dr. Jan. Ev. Kreku in letos umrlemu nadškofu dr. A. B. Jegliču. Obema velikanoma velja posebna hvaležnost našega delavstva. Prvi je bil tisti, ki je našo JSZ priklical v življenje, drugi pa jo je prav do svojega groba junaško branil pred tistimi, katerim je postala zaradi svoje krščanske doslednosti trn v peti.

Strokovni in socialno-politični del vsebuje najvažnejše iz novejšega socialne zakonodaje: Najnižje mezde (V. P.), starostno zavarovanje (V. P.), borza

Strokovna poročila

Tekstilno delavstvo

Vir. V tovarni Kocjančič in drug je delavstvo začelo akcijo za zboljšanje plač. Da se plače prilagodijo ob banovine odrejenim minimalnim mezdam. Tozadevna razprava se je vršila v podjetju 10. oktobra. Delavsko zbornico je zastopal tov. Marinček, JSZ tajnik tov. Lombardo in obrtni zaupniki. Uspeh je bil ta, da so bile delavske plače povišane od 10 do 20 odstotkov. Sedaj imajo mladoletni 2.30 din, starejši 2.75 din, moški 4 do 5.30 din na uro. Zboljšanje je možno le tam, kjer je delavstvo zavedno in strokovno organizirano. Zatorej, tovariši in tovarišice, oklenimo se trdno naše krščanske strokovne organizacije — Jugoslovanske strokovne zveze!

Stavbinsko delavstvo

Ljubljana. Predzadnje nedeljo se je vršil v prostorih JSZ sestanek stavbincev. Na sestanku sta poročala tovariša Toman in Grošelj o starostnem zavarovanju. To zavarovanje je posebno za sezonsko delavstvo zelo krivično, tako da nastaja vprašanje, če bo praktično za sezone sploh kaj pomenilo. Obravnavali smo tudi akcijo za novo kolektivno pogodbo stavbincev. Tozadevne predloge prinašamo na drugem mestu.

Izpopolnili smo tudi odbor skupine. V odboru so sledeči tovariši: predsednik: Zrimšek, podpredsednik: Jarc, tajnik Klobučevšek, blagajnik: Zrimšek T.; odborniki: Kotar Janez, Jesenovec Franc; nadzorstvo: Ogrin Franc in Oblak Jakob.

Lesno delavstvo

Gračnica. Redni mesečni sestanek naše skupine se je vršil 7. t. m. Sestanek se je tudi udeležil zastopnik centrale. Obravnavali smo položaj v našem podjetju po končani stavki. Delavstvo je sicer doseglo zmago, vendar je še ostalo odprto vprašanje odnosov med delavstvom in obratovodjem podjetja na drugi strani. Čudno, a vendar resnično je, da je v našem podjetju nekdo iz delavskih vrst, ki je dobil potom delavstva in njegove organizacije mesto obratovodje, ne more slediti delavstvu v njegovem tako upravičenem boju za golo življenje. Njegovo postopanje in ravnanje do delavstva je tako, da ustvarja med njim in delavstvom nepremostljiv prepad. Delavci v naši tovarni cenijo in spoštujejo tiste nameščenec podjetja, ki s svojim ravnanjem proti delavstvu to zaslužijo. Delavci imajo v nje zaupanje in to zaupanje je tudi podjetju v korist. Zato je naša volja in namen, da se tudi to vprašanje reši tako, kakor zahteva delavstvo. Pričakujemo, da bo od vseh nastavljenec v podjetju obratni zaupnik upoštevan tako kot mu to nalaga njegova po zakonu določena funkcija.

Jurklošter. Minulo nedeljo, 7. t. m., smo imeli članski sestanek, prvi po zopetnem rednem obratovanju našega podjetja. Pregledali smo desettedensko pot, kar smo stopili v organizacijo, in smo soglasno odgovorili na vprašanje tovariša Grošlja, da smo popolnoma zadovoljni z odločitvijo, da smo šli v organizacijo in pod njenim vodstvom v boj za naše pravice. Zavedamo se pa, da boj tudi zmagovalcu povzroči trenutne žrtve. Sedaj pa, ko se je izkazala borbenost našega delavstva tako odločno, tudi podjetje to upošteva in nam daje upanje, da bo lahko sedaj naš boj mirnejši, in bo podjetje našim upravičenim zahtevam ugodilo, ne da bi bilo treba poseči po tako skrajnem sredstvu kot je štrajk. Veseli nas, da se grožnje, da bo podjetje trpelo zaradi zboljšanja naših plač na naročilnih ter da se bo moralo obratovanje skrbiti, niso uresničile. Vidimo ravno nasprotno, da so tudi konzumenti razumeli povišek plač in so tudi po novih cenah naročili toliko, da podjetje sprejema še nove delavce in delavke. Mi se tega iskreno veselimo, ker se je tukaj izkazala resnica, da solidnemu podjetju zboljšanje plač delavstvu nič ne škoduje, temveč še koristi. Vedeti pa moramo, da sedaj ne smemo postati zadovoljni kar samo s tem, da smo člani Jugoslovanske strokovne zveze, temveč prav vsak član se mora udeleževati mesečnih sestankov, vzgajati se moramo v trajno zavedne in borbene člane organizacije tudi s tem, da bomo poznali vse pravice, ki nam jih dajejo socialni zakoni itd.

dela (zavarovanje za brezposelnost). Poleg tega je V. P. objavil t kratko pravico o »zasebnih nameščenecih«. J. Rozman pa o »svarstvu naših izseljencev«.

Koledarček, ki stane le 8 din in se dobi pri vseh naših organizacijah in zaupnikih, moramo vsem le priporočiti.

Opekarsko delavstvo

Brdo. Delavci iz opekarne Brdo smo imeli minulo nedeljo lep sestanek na Brdu v prostorih g. Margona. Centralni govornik tov. Marinček nam je podal temeljne smernice strokovnega dela na široko in s primeri žalostnih dogodkov dokazal, da so teh premnogokrat krivi žal delavci sami. Napake pa se dogajajo takrat, ko delavski zastopniki svojih nalog pravilno ne vršijo. Prav močno, skoraj neodpuščljivo pa greši ono neorganizirano delavstvo, ki se za obstoj strokovnih organizacij ne zmeni, četudi mu večkrat nudijo roko v pomoč, da se organizirajo pa nimajo volje ne poguma in ne delavskega duha. Da, celo taki so, ki stojijo ob strani in pravijo: ako bodo kaj dosegli, bomo itak tudi mi dobili, ako bodo pa tepeni, pa hitro stopimo naprej in povemo podjetniku, da mi nismo stivali nikakih zahtev, smo popolnoma nedolžni. Taki klečeplazci niso delavci! — Tov. Velkoverh nas je pozival, da sezimo po delavskem koledarčku za leto 1938, in prav tako, da naj vsak naš član kupi in nosi novi znak krščanskih socialistov, katere prejme skupina takoj za koledarčki. Dalje je pojasnil, da se bo želja po samostojnem udeleževanju delavcev naše tovarne uredilo sporazumno s skupinskim odborom in centralo, tako da bo prav za delavstvo in organizacijo. — Sestanek je vodil in zaključil tov. Škof. Vsi smo se razšli, z željo, da bi priredili take sestanke še delavci iz tovarne na Viču in Opeke družbe, da bi vse naše delavstvo začelo bolj živahno sodelovanje z organizacijo, jo spoznavalo na vseh področjih in se tako usposobilo, da bi stalo vedno pripravljeno na vse ono, kar lahko danes ali jutri delavstvo zadene. Sestanek je bil obiskan prav dobro.

Razne stroke

Kočevje. V nedeljo, 7. nov., smo imeli pri nas članski sestanek. Za centralo se je sestanka udeležil tov. Pestotnik. Poročal je o položaju delavstva v današnjem času, ko ga domači in tuji podjetniki vsepovsod izkoriščajo. Teptajo delavsko zaščitno zakonodajo, kar se najbolj vidi pri uredbi o minimalnih plačah, za katero se mora delavstvo boriti, ako hoče, da se ta uredba od strani podjetnikov izvršuje. Iz vsega tega se jasno vidi, kako je ravno danes potrebna strokovna organizacija. Največkrat delavstvo nima smisla za organizacijo, pač pa se rado prepusti raznim nedelavskim vplivom, od katerih nima koristi, temveč samo škodo in celotni delavski pokret pa trpi. Na sestanku se je tudi obravnavala zadnja okrožnica, poslana od centrale. Delavstvo je na tem sestanku sklenilo, da hoče pokret Jugoslovanske strokovne zveze razširiti med vse delavstvo, zaposleno v Kočevju.

Viničarji

Preseljevanje in borbe se začinjajo. Po daljšem presledku se bodo pred viničarskimi komisijami zopet pričele pogoste razprave. Kakor pa se zdi, bo nemalo teh razprav, ne le zaradi zadrževanih in odtiranih plač, odškodnin za manjkajočo deputatno zemljo in viničarskih nagrad. Precej prerakanj se obeta tudi zaradi viničarskih služb, katere so bile v mnogih slučajih viničarjem obljubljene in so bili že tudi pravno najeti, pa so jim bile pozneje zopet odpovedane morda celo že po zakonitem času, tako da sedaj mnogi ne vedo kam in jim grozi deložacija, sedaj na zimo. Marsikateri viničar bi iz usmiljenja do soviničarja, za katerim se namerava seliti, ostal še na prejšnjem mestu in tudi kateri gospodar bi še iz enakega razloga potrpel — a kam z novim najetim viničarjem? Kajti tudi te rinejo zopet drugi naprej. Kakor plazovi, ki se sprožijo, izgleda to preseljevanje viničarjev. Kakor vsako leto, tako tudi letos.

Težko prenašanje čez hribe, naporne vožnje po blatnih klancih, borih — a navadno številnih — viničarjevih reči, znatni, včasih prav veliki stroški, dolgovi, katerih viničar skoraj celo leto ne more plačati ali odslužiti. Take so posledice preseljevanja. Zakaj to? Tu in tam morda viničarjeva malomarnost pri vršenju službe, ponekod morda celo nepoštenost, v večini slučajev pa prav za prav le malo zamere pri »milostljivih gospeh«, ali pri »plemenitih« gospodih vinogradnikih. Morda zaradi par »hudičev« na naslov vinogradnika, ki že cele mesece ni izplačal viničarju zasluzka, ali nekaj zabavljic nasproti gg. oskrbnikom zaradi prehudega šikaniranja.

V vsaj polovici slučajev pa je »utemeljen« povod za odpoved službe — viničarjeva »predrznost«, da je zahteval

Nameščenec

Pripadnost k nameščenekemu stanu — drugod in pri nas

Naša nameščenka internacionala nam v svojem oktoberskem obvestilu poroča o razpravah glede pojma, kdo je nameščenec. Ta ugotovitev ni lahka ter zaradi tega ne sme biti prepuščena posamezniku. Nameščenka opravila so tako raznolika, da za marsikako panogo ni jasnosti, kam bi jo bilo treba prišteti. Določitev pripadnosti k nameščenekemu stanu je treba zaradi tega prepustiti zakonu, ki naj natančno določi pojem našega stanu.

Ta ugotovitev je toliko bolj važna, ker so s pripadnostjo k nameščenekemu stanu zvezane nekatere ugodnosti v socialni zakonodaji, ki jih delavstvo zaenkrat še nima. V tem oziru bi lahko našli pri nas pokojninsko zavarovanje, posebne bolniške blagajne z višjim zavarovanjem, daljši dopusti, daljši odpovedni rok, odpravnina, daljša doba boleznosti, ki mora biti od delodajalca plačana, itd. To so vse ugodnosti, ki jih ni omalovaževati. Da je mogoča primerjava, nam naša internacionala v svojem poročilu navaja, koga smatra zakon v posameznih državah za nameščenca in koga ne.

Izmed v poročilu navedenih držav naj omenimo Nemčijo, ki je v tem oziru precej širokogrudna, kajti oznaka nameščenca priznava tudi vsem onim, ki so zaposleni v trgovini, torej tudi trgovskim pomočnikom. Pač pa ne smatra za nameščenca ravnateljev in pooblaščenec. Kakor vidimo, je v Nemčiji ravno obratno kot pri nas, kjer trgovski pomočniki ne veljajo za nameščenec, pač pa ravnatelj. Ta zakon v Nemčiji je bil izdan l. 1919 in se mu pozna, da je zagledal beli dan pod bolj demokratično vlado kot je pa danes. V Belgiji določa zakon kot znak za nameščenca predvsem duševno delo. Zanimivo je pa to, da priznava tudi prodajalcem duševno delo, kar je popolnoma na mestu, ker trgovski pomočnik, ki prodaja, mora ponavadi več delati z glavo kot pa z rokami. Pač pa ne smatra za nameščenca onega, ki prejema več kot 24.000 frankov plače na leto. To je tudi zelo umestna odredba, kajti taki ne potrebujejo tiste zaščite kot ostali nameščenec. Tudi na Češkem velja v trgovini za nameščenca oni, ki se peča predvsem z duševnim delom. Pri nas je oznaka nameščenca še zelo nejasna ter bi jo bilo treba zakonito ugotoviti.

Sanatorij Trg. bolniškega in podpornega društva

»Šlajmerjev dom«

Ljubljana, Zaloška cesta št. 9. - Telefon 20-87

Nameščenka razstava!

Navajeni smo raznih razstav, na katerih proizvajajoči razkazujejo produkte svojega dela. Marsikdo bo zmajeval z glavo, kaj naj nameščenec na razstavi pokaže, ko vendar njegovo delo ni kakor delo mizarja ali kakoga drugega obrtnika. Nameščenko delo je prikrito, a vključ temu ustvarjajoče. Ako primerjamo obrat s človeškim telesom, bi rekli, da predstavlja nameščenec možgane, a delavec roke podjetja. Tega se nameščenec v Nemčiji dobro zavedajo in zaradi tega so pričeli prirejati svoje razstave. Na takih razstavah nazorno kažejo vse nameščenko delo, in sicer vrste, načine izvršitve, statistike, diagrame, nameščenke pripomočke itd. itd. Človek bi mislil, da je taka razstava dolgočasna, pa bi se motil. Je zanimiva tako za nameščenec same kot za vse one, ki imajo posla z nameščenec. Kaj, ko bi se še pri nas enkrat trudili in poskusili prirediti tako razstavo?!

Kdaj ima nameščenec pravico do dnevnice?

Ob nastavitvi nameščenca je čas, ko se je treba dogovoriti, kje in v katerem kraju bo nameščenec vršil svoje posle. Ako je nameščenčeva naloga že po značaju taka, da bo moral opravljati svoje posle tudi izven sedeža svojega obrata, se mora ob nastopu oziroma pri sklepanju pogodbe točno pogoditi, kaj in ko

svoje zakonite pravice, da je zahteval zvišanje 5—6 dinarske dnevne plače itd. — Kako dolgo bo še to trajalo, v tolikih primerih nepotrebno preganjanje in preseljevanje viničarskih družin in s tem zasluženo moralno in gospodarsko propadanje viničarskega delavstva...?

Svojemu viničarju pa bom odslej vsako delo plačal, da bo lažje živel! Tako se je izrazil neki vinogradnik iz ormoških gor. In kaj je tega vinogradnika dovedlo do tako človekoljubnega dejanja, stoj — zaenkrat še obljube? Poizvedoval sem pri dosedanem in pri novo najetem viničarju. — Z zboljšanjem plače pa je dejansko tako: dosedaj ni dobil lažjih del nič plačanih, a težje pa po 8 din dnevno; novi viničar pa bo imel odslej vsako delo plačano, toda po šest dinarjev. Na podlagi dmin sem izračunal, da bi še sedaj po zboljšanju plače viničar okoli trideset dinarjev manj zaslužil. — Za taka »zboljšanja« — pravičneje, norčevanja iz naše eksistence — se zahvaljujemo.

Maribor. 31. oktobra je priredila centrala Stokovne zveze viničarjev v prostorih Jugoslov. strok. zveze v Delavski zbornici celodnevni tečaj za odbornike okoliških skupin viničarjev. Tečaja so se udeležili odborniki vseh skupin: iz Frama, Slov. Bistrice, Maribora, Lim-

liko mu za tako vršenje poslov izven sedeža obrata pritiče. Ob tej priliki je treba pripomniti, da je tudi premetitev nameščenca po zakonu dopustna, če ni bilo poprej v pogodbi drugače domenejeno. Izjema pa je primer, da je bil nameščenec sprejet v službo izrecno za določen obrat ter je v tem primeru mogoča premetitev samo z njegovim privoljenjem.

Za večji kos kruha

k Mezdna gibanja po vseh koncih sveta. Koncem avgusta so bila zaključena razna mezdna gibanja, ko so prinesla delavstvu nova zboljšanja. Pivovarji v Strassbourgu (Francija) so dosegli po daljših pogajanjih, katera je vodila njihova strok. organizacija, zvišanje plač za 20 frankov tedensko (frank je 1.80 din). — Mlinarski pomočniki v istem mestu so si zvišali plače po 45 centimov na uro. — Delavci v konzervni industriji v Bordeauxu (Francija) so po sklepu razsodišča dobili povišek od 5 do 10% na sedanje mezme. — Cestna železnica v New Yorku (Amerika) je sklenila z delavstvom pogodbo, ki predvideva zvišanje plač za 10 do 12% in plačane letne dopuste. — 35.000 krojačev v New Yorku je dobilo po ostrbi stavki 10% mezdne poviška, tisti s tedensko plačo pa 5 dolarjev več na teden (dolar je 43.25 din). Delovni čas bo znašal za naprej 35 ur tedensko.

buša, Svečine, Jarenine, Sv. Jakoba, št. Ilija in Sv. Marjete. Predavatelja sta bila člana načelstva JSZ, tov. Košnik Jožef in Kosič Janez. Tečaj je vsestransko lepo uspel. Pokret kršč. soc. organizacije med mariborskimi viničarji se ugodno razvija. Načelstvo JSZ pa bo s tečajem usposobilo tamošnje odbornike za zastopnike na viničarskih komisijah, jih poučilo za pravilno poslovanje z Zvezo, za upravljanje svojih skupin, tako da bodo čim prej sami zmožni vzgajati viničarje v delavski zavesti za neustrašene branilce teptanih pravic viničarjev v duhu kršč. socializma, po načelih, ki nam jih je začrtal pokojni in največji delavski voditelj dr. J. Ev. Krek. — Ob koncu tečaja se je vršila seja odbornikov skupin. Zastopniki so podali stvarna poročila ter stavili predloge za uspešnejše delovanje skupin. JSZ bo v prihodnji zimski dobi izvršila celo vrsto krajevnih sestankov za razširjenje in utrjevanje viničarske organizacije v mariborskem okraju. — Ugotovili so, da se viničarjem v teh krajih gode izredne krivice, da se v splošnem kršijo določbe viničarskega reda itd. Opozoriti bo treba oblast, naj četi zakonita določila viničarskega reda in da naj jih tudi sama izvaja na svojih posestvih, kjer jih prav tako kršijo njihovi upravniki in oskrbniki. Potreba po organizaciji je nujna!

»Slovenija« z dne 23. oktobra objavlja: Vodilne naloge in idejne osnove »Slovenskega društva«: Novo društvo je otrok današnje slovenske stiske, rodila ga je nujnost slovenske samopomoči. Vse kriči po njej. Zgodovinsko nalogo izvrši tisti, ki mu uspe združiti vse narodne sile v izbojevanje skupnih slovenskih ciljev... Zato je prvo, da smo si na jasnem glede načelnih osnov in glede prave poti. — Naš današnji narodni položaj. V presojanju našega narodnega položaja so uvidevno Slovenci precej edini. V svojem življenju najbolj ogrožen narod smo na kontinentu — zaradi zunanega položaja, še bolj zaradi svoje notranje nemoči. Pred samim seboj se čutimo po njej ponížani in zaradi nje trpi slovenski človek najbolj. Podložniška miselnost nam je v kosteh. Ni v nas še prave volje do polnega narodnega življenja. Strahotno in skoraj neumljivo je dejstvo, da narod v našem položaju ni povezan na zunaj niti po najdražjem skupnem političnem programu. Brez tujega varuštva se nam ne da živeti. Brat se brata boji, da mu pade v hrbet, če se pogumno postavi za narodne pravice. S tujo pomočjo hočemo zavladati nad domačim političnim nasprotnikom. Zato smo igrača v rokah protinarnodne imperialistične politike, ki nas izsesava do krvi... Kot pravi politični neboljenci zapravljamo doma svojo moči na najbolj lahkomišeln način, zapravljamo jih, ko poglabljamo in podžigamo stara neživljenjska nasprotstva — ker tako kaže politični špekulaciji, a s tem odvajamo ljudstvo in še bolj razumnitvo od spoznavanja naših življenjskih nujnosti. V umetno ustvarjeni in vzdržani psihozi izgublajo najpametnejši ljudje svojo razsodnost. Od tega boja živi jugoslovenski nacionalizem. Monopolizacija slovenstva po eni skupini odbija mnoge ljudi in dela v roke našemu nasprotniku. Zaradi nesrečnega centralističnega sistema hramo in propadamo gospodarsko, socialno in biološko-kulturno polagoma padamo pod evropsko raven. V svoji razklanosti in siromašnosti smo nesposobni dati zamejnim rojakom izdatno moralno in materialno pomoč. Slovensko razumnitvo je v tem položaju kot celota popolnoma odpvedalo. — To so trde ugotovitve...

»Istina«, list za katoliško prosveto in soc. pravico na Sušaku, piše o sporazumu in hrvatski suverenosti: »Treba je vedeti, da je hrvatski narod popoln narod, a ne kakšen polnarod. Iz tega sledi, da ima pravico do svoje svobode in neodvisnosti, da ima pravico in dolžnost biti popoln gospodar v svoji hiši. In te pravice mu ne more nihče vzeti ali zanikati. Niti sam narod nima pravice, odreči se te pravice, to je naravne pravice do svobode. Polna svoboda pa se more doseči samo takrat, če je narod gospodar v svoji hiši... Nikdar in od nikogar ni bila Hrvatska podvržena, osvojena in zaslužena... Dočim je bila Hrvatska vedno suverena država... 29. oktober 1918 predstavlja potrditev hrvatske suverenosti, hrvatskega državnega prava, priznana je bila njegova temeljna zahteva: samostojnost in neodvisnost Hrvatske... Jasno je, da bi

Jesenice - Javornik

Ali bo tudi za delavstvo kaj? Po časopisnih vesteh (»Slovenec« z dne 6. t. m.) bo dne 19. t. m. občni zbor delničarjev KID v Ljubljani. Gospodje delničarji bodo odločali o višini dividend in izdali poročilo o čistem dobičku. Delavstvo pričakuje, da se bodo gospodje ob tej priliki kaj spomnili svojega delavstva in mu naklonili neke odstotke dobička, da si tudi delavstvo malo odpomore za zimo. Občni zbor naj samo malo pogleda svoje zares pridno delavstvo in bo moral priznati, da bi ne bilo take pomnožene produkcije, če bi tudi delavstvo tako ne skrbelo za prospek in procvit podjetja. Mislimo, da te vrstice ne bodo zastoj. Delavstvo pričakuje, da bo vrhovni forum družbe pokazal uvidevnost in srce za delavske potrebe.

Lepa svečanost. Na praznik Vseh svetnikov se je godba Krekovega prsvetnega društva poklonila svojim umrlim članom. Na jeseniškem pokopališču je zaigrala dve žalostinki in položila na vsak grob šopek cvetja. Pred vsem pa je ta poklonitev veljala pok. kapelniku tov. Janezu Repincu. Kot zaveden delavec je bil pokojnik do smrti strokovno organiziran in bil velikokrat preganjan zato, ker se je udeleževal v katoliških organizacijah. On ima tudi največ zaslug, da se je širom Slovenije znana Krekova godba povzpela tako visoko.

Bohinj

Križi in težave bohinjskega delavstva. Letos so razmere našega delavstva nekoliko boljše. Vsaj žganecv se sme najesti. Pri javnih delih je šla še za te trda. V lesni stroki si zavarovan za primer bolezni. Pri javnem delu to ni potrebno. Tako mislijo gospodje, ki pa so za svojo onemoglost korenito preskrbeli. Ako pri takem delu zbolíš, imaš na razpolago bezgov in lipov čaj; na deželi ga je dovolj. Družina pa tiste dni prsto diha, saj voda na deželi še ni obdavnena. Za primer nezgode si pa pač zavarovan.

Tu se je lansko leto ponesrečil Talar Slavko; zapustil je bedno mater. Ze letos spomladi je prišel odlok iz Zagreba, da ne dobi nič, da je ni vzdrževal. Vsa javnost pa ve, da jo je. Na ponovno pritožbo se je zadnjič javil tukaj uradnik iz ekspoziture. Tam so menda šele sedaj zvedeli, da je umrl. Ali ni to hitra rešitev? In še pravijo, da je birokratizem.

izdal Hrvatsko vsak tisti, ki bi sklenil tak sporazum, ki ne bi temeljil na hrvatski suverenosti in na hrvatskem državnem pravu... Zaključuje z izjavo nadškofa dr. Strossmayerja, ki je dejal l. 1861 v hrvatskem saboru: »Vsakemu poštememu Hrvatju je starodavna ustava naravnost k srcu prirasla in kdor mu posega v ustavo, tisti mu posega v srce in v dušo... Niti enega Hrvata ni, ki bi hotel le za dlako popustiti od tega, ker bi to pomenilo, da nima hrvatske, marveč suženjsko dušo; to ne bi pomenilo zveze, temveč stisniti glavo pod tuj jarem.«

Samo bedna mati pa ve, kako je preživela tistih šestnajst mesecev.

Zato pa ti, lesni in gradbeni delavec, brez skrbi bodi za družino, ako padeš. Da boš pa prej padel, so ti podaljšali delavnik, kolikor si pač zmogel po sedmih letih stradanja. Ali ni žalostno, da si garal sredi vasi pred očmi krajevnih oblasti in nisi dobil nobenih nadur, katere ti priznava zakon. Za vse te usluge moraš kar zginiti, ako napačno kihneš.

Delavci pri Šumski upravi čakajo na obračun, željno čakajo na kavicjo, ki jim je pridržana. Toda gospodom se ne mudi, saj oni imajo svoje prejemke lepo urejene. Ti pa lahko čakaš kot potrpežljivi Job. Pogoje ti itak stavi Šumska uprava, ti jih le gladko sprejmeš, ker se ne zavedaš, da je to državno podjetje in da ni oblast, pred katero ti ni treba trepetati.

Ko se boš zavedel, da je blago šele takrat sposobno za na trg, ko ga obdelajo tvoje roke, boš drugače cenil svojo moč. Postal boš član svoje delavske organizacije. Delat boš na to, da se združi vse delavstvo Bohinja. Le ako bomo združeni in zavedni, bo nastal red. In ako bo red, bomo tudi z gospodo, ki nam reže kruh, lahko prijateljsko in v slogi živeli. Delavec, ali se zavedaš, kdo ti stoji ob strani, kadar si od vseh zapušen. Ali ni to le tvoja organizacija. Naj te ne motijo različne firme, ki danes preskrbujejo službe. Naj bo to Jugoras ali zelena podružnica. So ljudje, ki se zapišejo vsem firmam, ako upajo priti v tovarno, misleč, da bodo potem rešeni vseh skrbi. Toda ob brnenju strojev bo vsak kmalu spoznal, kdo je in kam spada. Take firme so že bile, so danes, pa jih tudi zopet ne bo. Ti, delavec, boš pa ostal tu med gorami in si služil svoj kruh z žuljavimi rokami. Zato pa: Zujlave roke, združite se v borbo za svobodo, pravico in resnico!

St. Vid nad Ljubljano

Le vkup, le vkup, uboga gmajna! V nedeljo, 7. nov., se je vršil v St. Vidu skupen sestanek delavstva iz tovarne »Stora«, mizarskih pomočnikov in delavstva iz tovarne Beer-Hribernik na Brodu. Udeležba sestanka je bila razmeroma dobra. Lahko bi bila še boljša, ako bi na splošno med delavstvom ne vladala tolika brezbrzičnost od delavskega pokreta. — Prvi je poročal naš starosta tov. Gostinčar, ki kljub svoji starosti z mladostnim duhom prihaja med nas delavce, da nam z lastnimi izkušnjami dokazuje, kaj pomeni v resni strokovni organizaciji organizirano delavstvo. Pozival je šentviško delavstvo, naj se ne pusti begati od nikogar, pač pa naj povsod poudari, da je edino Jugoslovanska strokovna zveza prava zastopnica katoliškega delavstva v vsem javnem življenju. — Nato nam je dr. Pokorn iz Škofje Loke razlagal delavsko socialno zakonodajo, osobito zadnjo uredbo o starostnem zavarovanju. V svojem izvajanju nam je točno razložil pomen starostnega zavarovanja, kakor tudi slabo stran ureditve tega zavarovanja, ki ne odgovarja po-

trebam delavstva. Šentviško delavstvo je predavatelju hvaležno za predavanje, v zavesti, da so taka predavanja nujno potrebna za delavstvo. — Kot zadnji nam je v svojem govoru tov. Pavšič iz Vevč razložil vprašanje delavske vzgoje, osobito delavske mladine. V svojem govoru je razčlenil vzroke današnje nepravilne delavske vzgoje. — Delavstvo je na shodu sklenilo, da bo sklicalo še več takih sestankov, ker je to v današnjih časih nujna potreba.

Količevo

Poroka. V nedeljo Kristusa Kralja sta se v farni cerkvi v Kamniku poročila najbolj zavedna člana naše del. strokovne organizacije: tov. Mihela Jerman in tov. France Bukovec.

Kaj pomeni za našo delavsko strokovno organizacijo tov. Bukovec, bi bilo odveč pisati. Njen voditelj je in duša našega delavskega pokreta. Zato deli usodo vseh zavednih delavskih strokovničarjev. Meščansko orientirani ljudje, ki nimajo z delavsko organizacijo prav nobenega opravka in jih tudi nihče ne želi, so mu povzročili že veliko neprilik in sumničen. Toda menama svojega le niso dosegli. Delavstvo in Bukovec je le še trdneje med seboj povezano. Bukovec sam pa le še odločnejši. Istotako je tovarišica Mihela že takoj od početka neustrašeno med nazavednejšimi borci za delavske pravice.

Od njihju samskega stanu so se poslovlili vsi ožji sodelavci. Odbor in delavski zaupniki so se zbrali v gostilni znanega delavskega prijatelja g. Matičiča na Dobu, da se v pripravljeni prijateljski družbi izrazili zahvalo za vse veliko plodono delo v korist delavstva, obnem pa, da so izrazili svoje iskreno tovarištvu do bodočih novoporočencev.

V novem stanu želimo Miheli in Francetu veliko lepih, sončnih in zadovoljnih dni. Da bi še vedno tako vneto delovala za delavsko strokovno organizacijo tudi v bodoče, te želje sploh ne izražamo, ker vemo, da bo tako. Tudi v bodočnosti bo vladala med nami tista harmonija in zaupanje, ki nas je napravilo doslej tako močne, da smo vsak napad na našo delavsko zavest in solidarnost odločno zavrnil. Tako bo tudi v bodoče!

Zagorje

Vsem tovarišem v vednost! Opozarjamo vse tovariše, člane JSZ in KDM ter člane pevskega odseka, da smo dobili »Delavski koledarček« za leto 1938, in članske znake, katere bo vsak lahko dobil na prihodnjem članskem sestanku, ki bo na tretjo nedeljo, to je 21. decembra, v dvorani Zadržnega doma. Povabili smo za ta sestanek tov. Jurača iz Celja. Kdor ne bi mogel na sestanku in želi imeti eno ali drugo, naj javi tovarišu blagajniku ob priliki plačila članarine. Dalje tudi želi tov. blagajnik, naj vsi, ki so v zaostanku s članarino čim prej poravnajo, ker ne delajo težkoč samo njemu, pač pa celokupnemu članstvu skupine rudarjev. Vsak naj skrbi za napredek organizacije. Vsak naj pridobiva novih članov. Kdor želi sodelovati pri našem pevskem zboru, ima še čas za

Iz Slovenije v dravsko banovino

20 let slovenske politike

»V življenju naroda je njegov najsvetejši trenutek tedaj, ko se zbudi iz svoje nemoči... Narod, ki z radostjo in ljubeznijo dojema vekovitost svoje narodne biti, more ob vsakem času praznovati svoj preroditveni praznik in dan svojega vstajenja.«

»Važno je, kako narod preživi in premaga usodne udarce, kaj se iz njih nauči in kako porabi ta nauk za svoj dvig.«

»Poedinci se morajo vdati v svojo usodo. Narodi nikoli!«

Letos smo praznovali dvoje pomembnih dvajsetletnic. Med svetovno vojno je poslanski klub zastopnikov Slovencev, Hrvatov in Srbov v Avstriji, organiziran v Jugoslovanskem klubu, podal 30. maja 1917 znamenito izjavo, da hočemo na podlagi načela o samoodločbi narodov in na osnovi hrvaškega državnega prava, vsakega tujega gospodarstva, lastno samostojno državo. Ta izjava, ki je pri nas dobila splošen naziv »majniška deklaracija«, je bila izraz narodovega stremljenja v celoti brez razlike strank in stanu ter svetovnonazorske opredelitve. Ta izjava je bila mednarodno-politično pomembna zato, ker je bila izrečena v času, ko je pomenila močan sunek in udarec po Avstriji. Notranje-politično pa je majniška deklaracija bila važna zaradi tega, ker se je slovenski narod strnil v skupne in enotne vrste za doseg svojega državno-političnega ideala.

Druga dvajsetletnica je bila za nas bolj bridka. Osmega oktobra je minulo dvajset let, odkar je omahljil Evangelist Krek. Kakor je bila majniška deklaracija skupna slovenska stvar tako je bil Janez Krek v poslednjem času svojega življenja skupna slovenska narodna osebnost. Krekova smrt je slovenski narod zares tesno združila. Vsak slovenski človek je ob tej smrti nekaj svojega zgubil.

Ti dve dvajsetletnici pa Slovenci nismo tako praznovali kakor bi jih morali. Niti proslave majniške deklaracije, niti spomina na Janeza Kreka. »Delavska pravica« je po letošnjih majniških proslavah prinesla uvodnik, ki bi ga moral prebrati vsak Slovenec, da bi se spomnil, kako bi se taka proslava morala izvršiti in kako se ni smela in ne bi smela. »Delavska pravica« je tudi v spomin dvajsete obletnice Krekove smrti objavila uvodnik, ki je bil namenjen vsem Slovincem zato, da bi Kreka pokazal kot skupno narodno osebnost in last.

Namesto vsega naroda, je vse te slavnosti in spominske prireditve opravila le neka določena politična skupina ljudi, ki danes nosi odgovornost za razvoj zunanega javnega življenja pri nas in ki je odgovorna za razvoj politike in javnega življenja vobče pri Slovincih tekom zadnjih desetletij, zlasti tekom zadnjih dvajset let in ki je odgovorna tudi za sedanje stanje pri nas, ker ga je odločilno pomagala ustvariti. Ona je slavila majniško deklaracijo in veličala Krekov

spomin zato, da je proslavljala sedanje stanje in sebe. Naravnost klasičen zgled je prvi spominski članek v »Slovenec« ob dvajseti obletnici smrti Janeza Kreka. Iz tistega članka diha vsakomur prodirajoče, da je bil pisec vendar veliko boljši in večji kakor Krek, ki je tam prikazan kot kak zmešan brihtnež brez vsake urejenosti in brez smisla za najbolj potrebne vsakdanjosti. — Kdor izmed mlajših Kreka spoznava po takih člankih, si mora ustvariti vtis, da je bil Krek nekaj genialen izravnovešeneec z izrednimi od sile neprimernimi in neprijetnimi manirami. Kakor na primer kak zelo sposoben, pa malo uvaževan in od vseh prezirani sodobni časnikar pri vodilno-odgovornem slovenskem dnevniku, o katerem ima pisec omenjenega članka prav tako porazno sodbo kakor marsikdo, ki je svoj čas branil njegovo tako ogroženo karakternost, ki se danes manifestira v skupnem nastopu s sodobnimi taborjani za prenovitev človeka v smislu vekovitih načel JRZ udarnikov.

Čisto je pa ta skupina pozabila tako letos kakor vsako leto že devetnajst let na slovenski narodni praznik osvoboditve in vstajenja, na 29. oktober 1918. Da bi ne bila dvajsetletnica tega znamenitega dne drugo leto zopet tako pozabljena, kakor je morala biti za časa Sušteršičevega režima pozabljena in zamolčana 50 letnica tedaj še živega Janeza Kreka, to je naša živa želja in zahteva. Radi bi z nekaj bežnimi spomini na razvoj slovenske politike že danes opozorili, da je skrajni čas, da se razbiti in raztepeni kosi slovenskega naroda zopet strnejo. In če ne prej, pa prihodnje leto za 29. oktober skupaj manifestirajo svojo

voljo in zahtevo po vstajenju in prebujenju, po složnem in strujenem delu doma in v tujini, za skupno narodno dobro, za novo slovensko politiko.

Bistvo miselnosti slovenskega človeka je strahopetno otepanje odgovornosti od sebe. Za vsako stvar, za katero je treba premišljene odločitve in jasne opredelitve, je našemu človeku najprej na ustih: ja, saj to ne spada v moj delokrog, naj tisti odločijo, ki so za to pristojni. Če govoriš danes pri eliti vsake občine, v občinskem odboru o splošnih narodno-političnih potrebah sedanjega časa, ti bodo ti ljudski izbranci odgovorili z županom na čelu: saj to ne spada v naš delokrog. Če pa prav ti ljudje dobe nek še tako trapast ukaz, da izvršijo stvar, ki prav nič ne zadeva življenjskih koristi občanov, pa bodo hiteli drug bolj ko prvi, kako bi vdano ta ukaz izvršili. Taki smo Slovenci. Na ukaz vse, na lastno pobudo pa nič. Zato nas tako tepe usoda.

Med svetovno vojno smo se bili za tuje koristi na ukaz. Čehi so po lastni volji in iz svoje pobude s svojimi izbranci in v množici začeli zavestno neumorno delovati za osvoboditev in ustanovitev lastne države. Čehi so se odločili že kar ob začetku vojne. Tvegali so. Tvegali ne le neuspeh, temveč tudi glave. Tako je tvegali nesmrtni Masaryk, tako Beneš, Štefanik, Kramar, Rašim in nešteti drugi. Tvegali so tisti, ki so odšli v tujino in tisti, ki so ostali doma.

(Dalje prihodnjic.)

Doma in po svetu

Obični zbor Zadrušne zveze se je vršil 8. t. m. v Ljubljani. Iz poročil je bilo razvidno težko stanje, v katerem se že več let bori za svoj obstoj vse slovensko denarno združništvo. Kljub številnim in tako utemeljenim zahtevam in prošnjam doslej ni bilo mogoče doseči pomoči od Belgrada. Tam doli so se postavili na stališče, da je to čisto slovensko vprašanje, katerega naj reši Slovenija sama, ker ga tudi lahko. Važnejših sklepov ni bilo.

O politiki JRZ je govoril bivši minister in prvak JRZ Gjura Jankovič na shodu te stranke v Belgradu. Dejal je med drugim: »Zakoniti predstavniki Srbov, Hrvatov in Slovencev so označili vsemu svetu še pred zedinjenjem, da smo mi en narod, ene krvi, enega narodnega čustvovanja in skupnih običajev. Na temelju teh in takih izjav je bila ustanovljena tudi Jugoslavija. Ko se je gradila Jugoslavija, je bila dolžnost vseh njenih državljanov in tudi Hrvatov, da se posvetijo njeni notranji izgraditvi in utrditvi. Namesto tega so vpeljali politiko abstinence. Kdor ni hotel sodelovati pri sestavljanju vidovdanske ustave, nima pravice, da se danes pritožuje proti odredbam. Ustava je bila sprejeta takrat z večino glasov jugoslovenskega naroda. Mišljenje in sklepi večine se morajo vedno spoštovati. To je osnovno načelo demokracije. — Ko smo ustanavljali JRZ, smo pozvali vse državljane,

naj vstopijo in sprejmejo njena osnovna načela narodnega in državnega edinstva. V našem programu smo dejali, da nismo niti za centralizem, niti za federalizem, nego za široke samouprave. — Člani JRZ smo načelno za sporazum, toda ne za sporazum med jugoslovanskimi narodi, ker je v Jugoslaviji samo en narod, temveč za sporazum med politiki, ki predstavljajo narod. Sporazum, kakor si ga zamišlja JRZ, ne sme poglobljati razlik med posameznimi deli našega troedinega naroda, temveč mora počasi izgladiti vse razlike, ki so ostale kot posledica naše težke preteklosti.«

Francu zaupa angleški zunanji minister, ker je na napade opozicije odgovoril, da ne računa s tem, da bi general Franco, če zmaga, vodil zunanjo politiko skupno z Italijo in Nemčijo ter proti Angliji. Anglija torej ni zainteresirana na tem, kdo v Španiji zmaga. Posledica je, da odvrta Francijo od tega, da bi odprla mejo in pustila vojake ter orožje v republikansko Španijo. Naglica, s katero je pred tremi tedni začel odbor za nevmešavanje zopet poslovati, je pojejala. Sklepi, ki jih je sedaj ta odbor sprejel so taki, da bo trajalo vsaj pol leta, preden se bo kaj odločnega ukrenilo. Medtem časom pa računajo angleški konservativci na kako odločilno zmago generala Franca. Druge države pa čakajo na odločitev Anglije.

pristop. Tovariši, skrbimo vsi po najboljši moči za procvit naših organizacij. »Zelenici se nam vsiljujejo. Ta teden so dobili nekateri naši tovariši od »zelenih« njihovi novi zeleni listi »Slovenski delavec«. Nekateri so že napravili tako, kakor je treba, za ostale bomo pa že še poskrbeli, da ta kos papirja ne bo imel mesta v Zagorju, kakor ga ni imela »Delavska fronta«!

Poroka. Poročil se je naš agilni in neumorni član in odbornik skup. rud. pevskega odseka in KDM, tov. Benegalja Alojzij z gdč. Marijo Penko. Zelimo, da bi ostal tudi naprej tako agilni in odločen bорец za delavske pravice kot je bil doslej. Zelimo jima v novem zakonskem stanu v imenu kršč. soc. organizacij obilo sreče in božjega blagoslova!

Trbovlje

Dajte rudarjem resnične izobrazbe! Upravni odbor Delavske zbornice je izdelal predlog proračuna za leto 1937-38, v katerega je vnesel tudi postavko 40.000 dinarjev za izobrazbo rudarjev. Vsota je namenjena II. rudarski skupini, ki naj bi razpolagala s tem denarjem. Rudarji smo zbornici za ta znesek hvaležni. Nikakor pa se ne strinjamo s tem, da bi kakor prejšnja leta s tem denarjem po svoji mili volji razpolagal in predaval socialdemokrat, načelnik II. rud. skup., g. Pliberšek sam, marveč naj rudarske-mu delavstvu predavao še kaki drugi, v znanju malo bolj podkovani. V minulih dveh letih je Delavska zbornica dala po 27.000 din letno za ta namen, rudarji pa nismo bili deležni poslušati na predavanjih nikogar drugega kot samo soc. demokrata g. Pliberška, ki je v svojih predavanjih, plačanih iz teh fondov, klobasal vse mogoče in nemogoče. Niti vseučiliški profesor ne bi mogel o vsem toliko govoriti, samo g. Pliberšek je bil mnenja, da je vsega tega zmožen. Zato so bila njegova predavanja pogosto tako obupno nesmiselna. Rudarji pa vemo, da gre nekim ljudem le bolj za kaj drugega, ne pa za to, da bi delavstvo od tega na znanju res kaj pridobilo. Zato pozivamo skupščino zbornice, da odobri to postavko proračuna. Za upravljanje tega denarja pa naj se določi nek drug forum, ne pa kakor dosedaj načelstvo II. rudarske skupine.

Celje

Naša predavanja. — Na tretjem večeru naših predavanj je govoril gospod kaplan Korban in sicer o delavski

Delavska pravica

Izbaje vsak četrtek popoldne, v stalinjski prostorni dvorani v Urošniški ul. 1. Sprejeto je bilo: 1. Odbor za delavske pravice, 2. Odbor za delavske pravice, 3. Odbor za delavske pravice, 4. Odbor za delavske pravice, 5. Odbor za delavske pravice, 6. Odbor za delavske pravice, 7. Odbor za delavske pravice, 8. Odbor za delavske pravice, 9. Odbor za delavske pravice, 10. Odbor za delavske pravice, 11. Odbor za delavske pravice, 12. Odbor za delavske pravice, 13. Odbor za delavske pravice, 14. Odbor za delavske pravice, 15. Odbor za delavske pravice, 16. Odbor za delavske pravice, 17. Odbor za delavske pravice, 18. Odbor za delavske pravice, 19. Odbor za delavske pravice, 20. Odbor za delavske pravice, 21. Odbor za delavske pravice, 22. Odbor za delavske pravice, 23. Odbor za delavske pravice, 24. Odbor za delavske pravice, 25. Odbor za delavske pravice, 26. Odbor za delavske pravice, 27. Odbor za delavske pravice, 28. Odbor za delavske pravice, 29. Odbor za delavske pravice, 30. Odbor za delavske pravice, 31. Odbor za delavske pravice, 32. Odbor za delavske pravice, 33. Odbor za delavske pravice, 34. Odbor za delavske pravice, 35. Odbor za delavske pravice, 36. Odbor za delavske pravice, 37. Odbor za delavske pravice, 38. Odbor za delavske pravice, 39. Odbor za delavske pravice, 40. Odbor za delavske pravice, 41. Odbor za delavske pravice, 42. Odbor za delavske pravice, 43. Odbor za delavske pravice, 44. Odbor za delavske pravice, 45. Odbor za delavske pravice, 46. Odbor za delavske pravice, 47. Odbor za delavske pravice, 48. Odbor za delavske pravice, 49. Odbor za delavske pravice, 50. Odbor za delavske pravice, 51. Odbor za delavske pravice, 52. Odbor za delavske pravice, 53. Odbor za delavske pravice, 54. Odbor za delavske pravice, 55. Odbor za delavske pravice, 56. Odbor za delavske pravice, 57. Odbor za delavske pravice, 58. Odbor za delavske pravice, 59. Odbor za delavske pravice, 60. Odbor za delavske pravice, 61. Odbor za delavske pravice, 62. Odbor za delavske pravice, 63. Odbor za delavske pravice, 64. Odbor za delavske pravice, 65. Odbor za delavske pravice, 66. Odbor za delavske pravice, 67. Odbor za delavske pravice, 68. Odbor za delavske pravice, 69. Odbor za delavske pravice, 70. Odbor za delavske pravice, 71. Odbor za delavske pravice, 72. Odbor za delavske pravice, 73. Odbor za delavske pravice, 74. Odbor za delavske pravice, 75. Odbor za delavske pravice, 76. Odbor za delavske pravice, 77. Odbor za delavske pravice, 78. Odbor za delavske pravice, 79. Odbor za delavske pravice, 80. Odbor za delavske pravice, 81. Odbor za delavske pravice, 82. Odbor za delavske pravice, 83. Odbor za delavske pravice, 84. Odbor za delavske pravice, 85. Odbor za delavske pravice, 86. Odbor za delavske pravice, 87. Odbor za delavske pravice, 88. Odbor za delavske pravice, 89. Odbor za delavske pravice, 90. Odbor za delavske pravice, 91. Odbor za delavske pravice, 92. Odbor za delavske pravice, 93. Odbor za delavske pravice, 94. Odbor za delavske pravice, 95. Odbor za delavske pravice, 96. Odbor za delavske pravice, 97. Odbor za delavske pravice, 98. Odbor za delavske pravice, 99. Odbor za delavske pravice, 100. Odbor za delavske pravice, 101. Odbor za delavske pravice, 102. Odbor za delavske pravice, 103. Odbor za delavske pravice, 104. Odbor za delavske pravice, 105. Odbor za delavske pravice, 106. Odbor za delavske pravice, 107. Odbor za delavske pravice, 108. Odbor za delavske pravice, 109. Odbor za delavske pravice, 110. Odbor za delavske pravice, 111. Odbor za delavske pravice, 112. Odbor za delavske pravice, 113. Odbor za delavske pravice, 114. Odbor za delavske pravice, 115. Odbor za delavske pravice, 116. Odbor za delavske pravice, 117. Odbor za delavske pravice, 118. Odbor za delavske pravice, 119. Odbor za delavske pravice, 120. Odbor za delavske pravice, 121. Odbor za delavske pravice, 122. Odbor za delavske pravice, 123. Odbor za delavske pravice, 124. Odbor za delavske pravice, 125. Odbor za delavske pravice, 126. Odbor za delavske pravice, 127. Odbor za delavske pravice, 128. Odbor za delavske pravice, 129. Odbor za delavske pravice, 130. Odbor za delavske pravice, 131. Odbor za delavske pravice, 132. Odbor za delavske pravice, 133. Odbor za delavske pravice, 134. Odbor za delavske pravice, 135. Odbor za delavske pravice, 136. Odbor za delavske pravice, 137. Odbor za delavske pravice, 138. Odbor za delavske pravice, 139. Odbor za delavske pravice, 140. Odbor za delavske pravice, 141. Odbor za delavske pravice, 142. Odbor za delavske pravice, 143. Odbor za delavske pravice, 144. Odbor za delavske pravice, 145. Odbor za delavske pravice, 146. Odbor za delavske pravice, 147. Odbor za delavske pravice, 148. Odbor za delavske pravice, 149. Odbor za delavske pravice, 150. Odbor za delavske pravice, 151. Odbor za delavske pravice, 152. Odbor za delavske pravice, 153. Odbor za delavske pravice, 154. Odbor za delavske pravice, 155. Odbor za delavske pravice, 156. Odbor za delavske pravice, 157. Odbor za delavske pravice, 158. Odbor za delavske pravice, 159. Odbor za delavske pravice, 160. Odbor za delavske pravice, 161. Odbor za delavske pravice, 162. Odbor za delavske pravice, 163. Odbor za delavske pravice, 164. Odbor za delavske pravice, 165. Odbor za delavske pravice, 166. Odbor za delavske pravice, 167. Odbor za delavske pravice, 168. Odbor za delavske pravice, 169. Odbor za delavske pravice, 170. Odbor za delavske pravice, 171. Odbor za delavske pravice, 172. Odbor za delavske pravice, 173. Odbor za delavske pravice, 174. Odbor za delavske pravice, 175. Odbor za delavske pravice, 176. Odbor za delavske pravice, 177. Odbor za delavske pravice, 178. Odbor za delavske pravice, 179. Odbor za delavske pravice, 180. Odbor za delavske pravice, 181. Odbor za delavske pravice, 182. Odbor za delavske pravice, 183. Odbor za delavske pravice, 184. Odbor za delavske pravice, 185. Odbor za delavske pravice, 186. Odbor za delavske pravice, 187. Odbor za delavske pravice, 188. Odbor za delavske pravice, 189. Odbor za delavske pravice, 190. Odbor za delavske pravice, 191. Odbor za delavske pravice, 192. Odbor za delavske pravice, 193. Odbor za delavske pravice, 194. Odbor za delavske pravice, 195. Odbor za delavske pravice, 196. Odbor za delavske pravice, 197. Odbor za delavske pravice, 198. Odbor za delavske pravice, 199. Odbor za delavske pravice, 200. Odbor za delavske pravice, 201. Odbor za delavske pravice, 202. Odbor za delavske pravice, 203. Odbor za delavske pravice, 204. Odbor za delavske pravice, 205. Odbor za delavske pravice, 206. Odbor za delavske pravice, 207. Odbor za delavske pravice, 208. Odbor za delavske pravice, 209. Odbor za delavske pravice, 210. Odbor za delavske pravice, 211. Odbor za delavske pravice, 212. Odbor za delavske pravice, 213. Odbor za delavske pravice, 214. Odbor za delavske pravice, 215. Odbor za delavske pravice, 216. Odbor za delavske pravice, 217. Odbor za delavske pravice, 218. Odbor za delavske pravice, 219. Odbor za delavske pravice, 220. Odbor za delavske pravice, 221. Odbor za delavske pravice, 222. Odbor za delavske pravice, 223. Odbor za delavske pravice, 224. Odbor za delavske pravice, 225. Odbor za delavske pravice, 226. Odbor za delavske pravice, 227. Odbor za delavske pravice, 228. Odbor za delavske pravice, 229. Odbor za delavske pravice, 230. Odbor za delavske pravice, 231. Odbor za delavske pravice, 232. Odbor za delavske pravice, 233. Odbor za delavske pravice, 234. Odbor za delavske pravice, 235. Odbor za delavske pravice, 236. Odbor za delavske pravice, 237. Odbor za delavske pravice, 238. Odbor za delavske pravice, 239. Odbor za delavske pravice, 240. Odbor za delavske pravice, 241. Odbor za delavske pravice, 242. Odbor za delavske pravice, 243. Odbor za delavske pravice, 244. Odbor za delavske pravice, 245. Odbor za delavske pravice, 246. Odbor za delavske pravice, 247. Odbor za delavske pravice, 248. Odbor za delavske pravice, 249. Odbor za delavske pravice, 250. Odbor za delavske pravice, 251. Odbor za delavske pravice, 252. Odbor za delavske pravice, 253. Odbor za delavske pravice, 254. Odbor za delavske pravice, 255. Odbor za delavske pravice, 256. Odbor za delavske pravice, 257. Odbor za delavske pravice, 258. Odbor za delavske pravice, 259. Odbor za delavske pravice, 260. Odbor za delavske pravice, 261. Odbor za delavske pravice, 262. Odbor za delavske pravice, 263. Odbor za delavske pravice, 264. Odbor za delavske pravice, 265. Odbor za delavske pravice, 266. Odbor za delavske pravice, 267. Odbor za delavske pravice, 268. Odbor za delavske pravice, 269. Odbor za delavske pravice, 270. Odbor za delavske pravice, 271. Odbor za delavske pravice, 272. Odbor za delavske pravice, 273. Odbor za delavske pravice, 274. Odbor za delavske pravice, 275. Odbor za delavske pravice, 276. Odbor za delavske pravice, 277. Odbor za delavske pravice, 278. Odbor za delavske pravice, 279. Odbor za delavske pravice, 280. Odbor za delavske pravice, 281. Odbor za delavske pravice, 282. Odbor za delavske pravice, 283. Odbor za delavske pravice, 284. Odbor za delavske pravice, 285. Odbor za delavske pravice, 286. Odbor za delavske pravice, 287. Odbor za delavske pravice, 288. Odbor za delavske pravice, 289. Odbor za delavske pravice, 290. Odbor za delavske pravice, 291. Odbor za delavske pravice, 292. Odbor za delavske pravice, 293. Odbor za delavske pravice, 294. Odbor za delavske pravice, 295. Odbor za delavske pravice, 296. Odbor za delavske pravice, 297. Odbor za delavske pravice, 298. Odbor za delavske pravice, 299. Odbor za delavske pravice, 300. Odbor za delavske pravice, 301. Odbor za delavske pravice, 302. Odbor za delavske pravice, 303. Odbor za delavske pravice, 304. Odbor za delavske pravice, 305. Odbor za delavske pravice, 306. Odbor za delavske pravice, 307. Odbor za delavske pravice, 308. Odbor za delavske pravice, 309. Odbor za delavske pravice, 310. Odbor za delavske pravice, 311. Odbor za delavske pravice, 312. Odbor za delavske pravice, 313. Odbor za delavske pravice, 314. Odbor za delavske pravice, 315. Odbor za delavske pravice, 316. Odbor za delavske pravice, 317. Odbor za delavske pravice, 318. Odbor za delavske pravice, 319. Odbor za delavske pravice, 320. Odbor za delavske pravice, 321. Odbor za delavske pravice, 322. Odbor za delavske pravice, 323. Odbor za delavske pravice, 324. Odbor za delavske pravice, 325. Odbor za delavske pravice, 326. Odbor za delavske pravice, 327. Odbor za delavske pravice, 328. Odbor za delavske pravice, 329. Odbor za delavske pravice, 330. Odbor za delavske pravice, 331. Odbor za delavske pravice, 332. Odbor za delavske pravice, 333. Odbor za delavske pravice, 334. Odbor za delavske pravice, 335. Odbor za delavske pravice, 336. Odbor za delavske pravice, 337. Odbor za delavske pravice, 338. Odbor za delavske pravice, 339. Odbor za delavske pravice, 340. Odbor za delavske pravice, 341. Odbor za delavske pravice, 342. Odbor za delavske pravice, 343. Odbor za delavske pravice, 344. Odbor za delavske pravice, 345. Odbor za delavske pravice, 346. Odbor za delavske pravice, 347. Odbor za delavske pravice, 348. Odbor za delavske pravice, 349. Odbor za delavske pravice, 350. Odbor za delavske pravice, 351. Odbor za delavske pravice, 352. Odbor za delavske pravice, 353. Odbor za delavske pravice, 354. Odbor za delavske pravice, 355. Odbor za delavske pravice, 356. Odbor za delavske pravice, 357. Odbor za delavske pravice, 358. Odbor za delavske pravice, 359. Odbor za delavske pravice, 360. Odbor za delavske pravice, 361. Odbor za delavske pravice, 362. Odbor za delavske pravice, 363. Odbor za delavske pravice, 364. Odbor za delavske pravice, 365. Odbor za delavske pravice, 366. Odbor za delavske pravice, 367. Odbor za delavske pravice, 368. Odbor za delavske pravice, 369. Odbor za delavske pravice, 370. Odbor za delavske pravice, 371. Odbor za delavske pravice, 372. Odbor za delavske pravice, 373. Odbor za delavske pravice, 374. Odbor za delavske pravice, 375. Odbor za delavske pravice, 376. Odbor za delavske pravice, 377. Odbor za delavske pravice, 378. Odbor za delavske pravice, 379. Odbor za delavske pravice, 380. Odbor za delavske pravice, 381. Odbor za delavske pravice, 382. Odbor za delavske pravice, 383. Odbor za delavske pravice, 384. Odbor za delavske pravice, 385. Odbor za delavske pravice, 386. Odbor za delavske pravice, 387. Odbor za delavske pravice, 388. Odbor za delavske pravice, 389. Odbor za delavske pravice, 390. Odbor za delavske pravice, 391. Odbor za delavske pravice, 392. Odbor za delavske pravice, 393. Odbor za delavske pravice, 394. Odbor za delavske pravice, 395. Odbor za delavske pravice, 396. Odbor za delavske pravice, 397. Odbor za delavske pravice, 398. Odbor za delavske pravice, 399. Odbor za delavske pravice, 400. Odbor za delavske pravice, 401. Odbor za delavske pravice, 402. Odbor za delavske pravice, 403. Odbor za delavske pravice, 404. Odbor za delavske pravice, 405. Odbor za delavske pravice, 406. Odbor za delavske pravice, 407. Odbor za delavske pravice, 408. Odbor za delavske pravice, 409. Odbor za delavske pravice, 410. Odbor za delavske pravice, 411. Odbor za delavske pravice, 412. Odbor za delavske pravice, 413. Odbor za delavske pravice, 414. Odbor za delavske pravice, 415. Odbor za delavske pravice, 416. Odbor za delavske pravice, 417. Odbor za delavske pravice, 418. Odbor za delavske pravice, 419. Odbor za delavske pravice, 420. Odbor za delavske pravice, 421. Odbor za delavske pravice, 422. Odbor za delavske pravice, 423. Odbor za delavske pravice, 424. Odbor za delavske pravice, 425. Odbor za delavske pravice, 426. Odbor za delavske pravice, 427. Odbor za delavske pravice, 428. Odbor za delavske pravice, 429. Odbor za delavske pravice, 430. Odbor za delavske pravice, 431. Odbor za delavske pravice, 432. Odbor za delavske pravice, 433. Odbor za delavske pravice, 434. Odbor za delavske pravice, 435. Odbor za delavske pravice, 436. Odbor za delavske pravice, 437. Odbor za delavske pravice, 438. Odbor za delavske pravice, 439. Odbor za delavske pravice, 440. Odbor za delavske pravice, 441. Odbor za delavske pravice, 442. Odbor za delavske pravice, 443. Odbor za delavske pravice, 444. Odbor za delavske pravice, 445. Odbor za delavske pravice, 446. Odbor za delavske pravice, 447. Odbor za delavske pravice, 448. Odbor za delavske pravice, 449. Odbor za delavske pravice, 450. Odbor za delavske pravice, 451. Odbor za delavske pravice, 452. Odbor za delavske pravice, 453. Odbor za delavske pravice, 454. Odbor za delavske pravice, 455. Odbor za delavske pravice, 456. Odbor za delavske pravice, 457. Odbor za delavske pravice, 458. Odbor za delavske pravice, 459. Odbor za delavske pravice, 460. Odbor za delavske pravice, 461. Odbor za delavske pravice, 462. Odbor za delavske pravice, 463. Odbor za delavske pravice, 464. Odbor za delavske pravice, 465. Odbor za delavske pravice, 466. Odbor za delavske pravice, 467. Odbor za delavske pravice, 468. Odbor za delavske pravice, 469. Odbor za delavske pravice, 470. Odbor za delavske pravice, 471. Odbor za delavske pravice, 472. Odbor za delavske pravice, 473. Odbor za delavske pravice, 474. Odbor za delavske pravice, 475. Odbor za delavske pravice, 476. Odbor za delavske pravice, 477. Odbor za delavske pravice, 478. Odbor za delavske pravice, 479. Odbor za delavske pravice, 480. Odbor za delavske pravice, 481. Odbor za delavske pravice, 482. Odbor za delavske pravice, 483. Odbor za delavske pravice, 484. Odbor za delavske pravice, 485. Odbor za delavske pravice, 486. Odbor za delavske pravice, 487. Odbor za delavske pravice, 488. Odbor za delavske pravice, 489. Odbor za delavske pravice, 490. Odbor za delavske pravice, 491. Odbor za delavske pravice, 492. Odbor za delavske pravice, 493. Odbor za delavske pravice, 494. Odbor za delavske pravice, 495. Odbor za delavske pravice, 496. Odbor za delavske pravice, 497. Odbor za delavske pravice, 498. Odbor za delavske pravice, 499. Odbor za delavske pravice, 500. Odbor za delavske pravice, 501. Odbor za delavske pravice, 502. Odbor za delavske pravice, 503. Odbor za delavske pravice, 504. Odbor za delavske pravice, 505. Odbor za delavske pravice, 506. Odbor za delavske pravice, 507. Odbor za delavske pravice, 508. Odbor za delavske pravice, 509. Odbor za delavske pravice, 510. Odbor za delavske pravice, 511. Odbor za delavske pravice, 512. Odbor za delavske pravice, 513. Odbor za delavske pravice, 514. Odbor za delavske pravice, 515. Odbor za delavske pravice, 516. Odbor za delavske pravice, 517. Odbor za delavske pravice, 518. Odbor za delavske pravice, 519. Odbor za delavske pravice, 520. Odbor za delavske pravice, 521. Odbor za delavske pravice, 522. Odbor za delavske pravice, 523. Odbor za delavske pravice, 524. Odbor za delavske pravice, 525. Odbor za delavske pravice, 526. Odbor za delavske pravice, 527. Odbor za delavske pravice, 528. Odbor za delavske pravice, 529. Odbor za delavske pravice, 530. Odbor za delavske pravice, 531. Odbor za delavske pravice, 532. Odbor za delavske pravice, 533. Odbor za delavske pravice, 534. Odbor za delavske pravice, 535. Odbor za delavske pravice, 536. Odbor za delavske pravice, 537. Odbor za delavske pravice, 538. Odbor za delavske pravice, 539. Odbor za delavske pravice, 540. Odbor za delavske pravice, 541. Odbor za delavske pravice, 542. Odbor za delavske pravice, 543. Odbor za delavske pravice, 544. Odbor za delavske pravice, 545. Odbor za delavske pravice, 546. Odbor za delavske pravice, 547. Odbor za delavske pravice, 548. Odbor za delavske pravice, 549. Odbor za delavske pravice, 550. Odbor za delavske pravice, 551. Odbor za delavske pravice, 552. Odbor za delavske pravice, 553. Odbor za delavske pravice, 554. Odbor za delavske pravice, 555. Odbor za delavske pravice, 556. Odbor za delavske pravice, 557. Odbor za delavske pravice, 558. Odbor za delavske pravice, 559. Odbor za delavske pravice, 560. Odbor za delavske pravice, 561. Odbor za delavske pravice, 562. Odbor za delavske pravice, 563. Odbor za delavske pravice, 564. Odbor za delavske pravice, 565. Odbor za delavske pravice, 566. Odbor za delavske pravice, 567. Odbor za delavske pravice, 568. Odbor za delavske pravice, 569. Odbor za delavske pravice, 570. Odbor za delavske pravice, 571. Odbor za delavske pravice, 572. Odbor za delavske pravice, 573. Odbor za delavske pravice, 574. Odbor za delavske pravice, 575. Odbor za delavske pravice, 576. Odbor za delavske pravice, 577. Odbor za delavske pravice, 578. Odbor za delavske pravice, 579. Odbor za delavske pravice, 580. Odbor za delavske pravice, 581. Odbor za delavske pravice, 582. Odbor za delavske pravice, 583. Odbor za delavske pravice, 584. Odbor za delavske pravice, 585. Odbor za delavske pravice, 586. Odbor za delavske pravice, 587. Odbor za delavske pravice, 588. Odbor za delavske pravice, 589. Odbor za delavske pravice, 590. Odbor za delavske pravice, 591. Odbor za delavske pravice, 592. Odbor za delavske pravice, 593. Odbor za delavske pravice, 594. Odbor za delavske pravice, 595. Odbor za delavske pravice, 596. Odbor za delavske pravice, 597. Odbor za delavske pravice, 598. Odbor za delavske pravice, 599. Odbor za delavske pravice, 600. Odbor za delavske pravice, 601. Odbor za delavske pravice, 602. Odbor za delavske pravice, 603. Odbor za delavske pravice, 604. Odbor za delavske pravice, 605. Odbor za delavske pravice, 606. Odbor za delavske pravice, 607. Odbor za delavske pravice, 608. Odbor za delavske pravice, 609. Odbor za delavske pravice, 610. Odbor za delavske pravice, 611. Odbor za delavske pravice, 612. Odbor za delavske pravice, 613. Odbor za delavske pravice, 614. Odbor za delavske pravice, 615. Odbor za delavske pravice, 616. Odbor za delavske pravice, 617. Odbor za delavske pravice, 618. Odbor za delavske pravice, 619. Odbor za delavske pravice, 620. Odbor za delavske pravice, 621. Odbor za delavske pravice, 622. Odbor za delavske pravice, 623. Odbor za delavske pravice, 624. Odbor za delavske pravice, 625. Odbor za delavske pravice, 626. Odbor za delavske pravice, 627. Odbor za delavske pravice, 628. Odbor za delavske pravice, 629. Odbor za delavske pravice, 630. Odbor za delavske pravice, 631. Odbor za delavske pravice, 632. Odbor za delavske pravice, 633. Odbor za delavske pravice, 634. Odbor za delavske pravice, 635. Odbor za delavske pravice, 636. Odbor za delavske pravice, 637. Odbor za delavske pravice, 638. Odbor za delavske pravice, 639. Odbor za delavske pravice, 640. Odbor za delavske pravice, 641. Odbor za delavske pravice, 642. Odbor za delavske pravice, 643. Odbor za delavske pravice, 644. Odbor za delavske pravice, 645. Odbor za delavske pravice, 646. Odbor za delavske pravice, 647. Odbor za delavske pravice, 648. Odbor za delavske pravice, 649. Odbor za delavske pravice, 650. Odbor za delavske pravice, 651. Odbor za delavske pravice, 652. Odbor za delavske pravice, 653. Odbor za delavske pravice, 654. Odbor za delavske pravice, 655. Odbor za delavske pravice, 656. Odbor za delavske pravice, 657. Odbor za delavske pravice, 658. Odbor za delavske pravice, 659. Odbor za delavske pravice, 660. Odbor za delavske pravice, 661. Odbor za delavske pravice, 662. Odbor za delavske pravice, 663. Odbor za delavske pravice, 664. Odbor za delavske pravice, 665. Odbor za delavske pravice, 666. Odbor za delavske pravice, 667. Odbor za delavske pravice, 668. Odbor za delavske pravice, 669. Odbor za delavske pravice, 670. Odbor za delavske pravice, 671. Odbor za delavske pravice, 672. Odbor za delavske pravice, 673. Odbor za delavske pravice, 674. Odbor za delavske pravice, 675. Odbor za delavske pravice, 676. Odbor za delavske pravice, 677. Odbor za delavske pravice, 678. Odbor za delavske pravice, 679. Odbor za delavske pravice, 680. Odbor za delavske pravice, 681. Odbor za delavske pravice, 682. Odbor za delavske pravice, 683. Odbor za delavske pravice, 684. Odbor za delavske pravice, 685. Odbor za delavske pravice, 686. Odbor za delavske pravice, 687. Odbor za delavske pravice, 688. Odbor za delavske pravice, 689. Odbor za delavske pravice, 690. Odbor za delavske pravice, 691. Odbor za delavske pravice, 692. Odbor za delavske pravice, 693. Odbor za delavske pravice, 694. Odbor za delavske pravice, 695. Odbor za delavske pravice, 69